

Organist.

(Spisal Pavel Perko.)

V.

Drugi dan — dopoldne je bilo — je nenadoma nekdo potrkal na vrata pri Poljakovih in v sobo je vstopila mlada gospa. Bila je ona, pri kateri je služila Alenka. Prišla je v naglici in oglasila se je le mimogredé — to se ji je poznalo na obrazu.

„Ali imate pri vas Lovrička? Kje je?“

Lovriček je tedaj sedel pri svojem abecedniku poleg okna in se učil. Stričeva žena pa je šivala poleg njega. Oba je iznenadil tako nenavaden obisk.

„Imamo Lovrička, da!“ je odgovorila stričeva žena.

Lovričku pa je hitela kri v glavo in v zadregi je bil. Vstal je, a ni vedel, kam bi pogledal

„A ti si Lovriček?“

„Da.“

„Ali veš, da je mati pri meni?“

„Ne vem.“

„No, vidiš, tvoja mati služi pri nas —; in še le danes mi je povedala o tebi. — Ali si priden?“

Lovriček ni vedel, kaj bi odgovoril. Zatožiti se ni hotel —, pa saj se ni imel za kaj —; hvaliti samega sebe bi se mu bilo zdelo grdo. Zato je molčal in čakal, da odgovori stričevka mesto njega.

„Priden otrok je, priden!“ je pritrdila tá, — „sedite gospá! Priden je, ubogljiv in pohleven. Prav radi pohlevnosti ga imamo posebno radi.“

„Tako, tako... Pa saj vidim — iz abecednika se uči — no, to je lepo! Ali boš prišel k nam, Lovriček? Ali boš stanoval pri nas?“

Lovriček ni vedel, ali govori gospa resno ali ne.

„Ali boš prišel, Lovriček?“

„Ne vem.“

„I, seveda boš prišel!“

In gospa ga je pogladila po laseh meneč, da se brani Lovriček le iz sramežljivosti. A bilo je drugače. O, da je gospa vedela, koliko lepih upov mu je podrla.

s svojo tako lepo in tako prijazno ponudbo. Kaj je Lovriček vedel, kaj ga čaka pri gospej. Mislil je, da bo služil in delal trdo, da ne bo prost niti kako uro na dan in da na šolo niti izdaleč ne bo mogel misliti . . . O ne, o ne, — rajši pri stricu —, pri Petru...

In ko je gospa odšla — minulo je vse tako hitro, tako nepričakovano — skoro verjeti ni mogel, da li je bilo vse to res, ali ne.

Šele stričeva žena ga je zdramila.

„Ali boš šel k gospé, Lovriček?“

„Ne bom šel; jaz ne bom šel.“

„Zakaj ne?“

„Jaz — jaz bom organist!“

In zakril si je obraz v dlani, naslonil se na mizo in bridko zaplakal . . .

To je bil oblaček, ki se je vtihotapil tako nepričakovano na obzorje Lovričkove sreče. Lovriček je bil prepričan, da mu je prinesel nesrečo. Škoda, da ni vedel, da včasih prinesó kaki neznatni oblački tudi pohlevnega dežja — — —

VI.

Rodbina Z-ova, pri kateri je služila Lovričkova mati, je bila izredno premožna. Gospod je bil nek višji uradnik, gospa pa je bila bogatega trgovca hči iz Trsta. Srečno sta živela oba —, a ne toliko radi bogastva, kakor radi medsebojne vzajemnosti. Gospod je bil resnega značaja, gospa pa je bila bolj živahna, a izredno dobra. Pa sinček Alfonz — bil je približno Lovričkove starosti — je podedoval po stariših vse dobre lastnosti, kolikor se je moglo spoznati na njem že pri njegovih letih.

Alfonz še ni hodil v šolo. Doslej ga je že eno leto poučeval domači učitelj; in Alfonz je znal že marsikaj. Morda je bil že dlje v abecedniku kakor Lovriček, kar pa ni čudno — saj je imel učitelja, a Lovriček le mater; in ta ni imela vselej časa, da bi se bila ukvarjala z njim. Sicer pa je bil Alfonz v svojem vedenju prav tako pohleven in priprost kakor Lovriček.

Sedaj torej je bil dorastel Alfonz malone v sedmo leto. Misliti je bilo treba na šolo; zakaj domači učitelji so samo za prvo silo.

Že večkrat sta se menila oče in mati med seboj, kam bi dala Alfonza. Šol sicer ni manjkalo, a nekaj drugega je bilo. Mali Alfonz je bil še tako nedolžen, tako priprost — in zdaj naj bi ga kar naenkrat prepuščala takorekoč brez varstva med šolski hrum in šum — med tovariše, izmed katerih je toliko slabih, ki bi znali v enem letu pokončati vse dobro seme, ki sta ga bila zasejala oče in mati v njegovo mlado dušo . . . Ne, tega Alfonzov oče in mati nista mogla. A domači učitelj tudi ni mogel vedno hoditi ž njim in ga spremljati povsod; imel je svoje delo in svoje učenje. In ako bi ga bil tudi spremil, recimo: do šole — v šolo bi ne mogel za njim. Kaj torej? Alfonzovi stariši so bili v nemalih skrbeh.

K sreči je prav tisti čas prišla v službo Lovričkova mati. Gospa je Alenki zaupala mnogo. V nekem pogovoru sta prišli tudi na Alfonza in na šolo. In ob tej priliki je Alenka čisto slučajno omenila svojega Lovrička. Gospa pa je takoj prišla na novo misel: Kaj, ko bi vzeli Lovrička Alfonzu za tovariša . . . Lovrička sicer še ni poznala, toda gospa je sodila po Alenki in bila je prepričana, da tako izvrstna mati ni mogla vzgojiti slabega sina. Zato je še tisti večer govorila z možem o tem.

Mož je bil njenih misli in tako se je že drugi dan oglasila gospa pri Lovričku in odšla zadovoljna meneč, da bo Lovriček z veseljem segel po ponudeni dobroti.

Seveda — Lovriček bi bil tudi segel, da je vedel za vse razmere. A kaj je Lovriček vedel o kakem Alfonzu, ko mu niti gospa niti mati ni bila zinila o njem; kako si je mogel misliti, da ga hoče gospa kar tujega podpirati in ga pošiljati v šole . . . Seveda, da je vedel vse to — o, potem bi se Lovriček ne bil ustavljal.

Tako pa — tako pa se je ustavljal, seveda.

In ko je prišla mati še tisti večer vsa vesela in ga prašala:

„Lovriček, ali si vesel?“ — mu je mesto odgovora igrala solza v očesu. Vendar si ni upal naravnost reči, da ne.

„Ali nisi vesel? Pogledaj, ko te išče sreča... Saj je bila gospa tukaj, ali ne?“

„Bila.“

„No in ali ni rekla, da pojdeš k njej?“

„Je.“

„Pa zakaj nisi vesel tega?“

Lovriček je molčal. Mesto njega je odgovoril stric:

„Ne sili ga Alenka, ne sili. Otrok ne mara iti.“

„Kako to, da ne? Saj ni mogoče —, Lovriček, ali res?“

„Bi že šel“, je rekel Lovriček in glas mu je zastajal v grlu — „bi že šel, pa sem rad tukaj...“

„Zakaj? Saj boš strica prišel obiskat, kadar boš hotel —“

Lovriček je molčal. —

„Pravi, da bo organist“, je odgovorila stričevka.

Lovriček pa je zaplakal naglas. Solze so mu pri-
tekle tako debele kot lešniki in tako vroče kot srčna
bol...

„Organist —“, je ponavljala Alenka in se čudeč ozirala okrog, da bi ji kdo drugi pojasnil vso stvar.

Peter je sedel pri mizi in pisal note. Pri besedi „organist“ se je tudi on sklonil pokonci in čudeč se pogledal Lovrička.

„Organist —“, je ponovil Lovriček in glas mu je bil krepkejši — „saj mi je Peter obljubil, da...“

Več ni mogel. Zdelo se mu je, da se je bilo zmračilo Petrovo čelo in da se mu je par gubic naredilo nad očmi...

„Kaj ti je Peter obljubil?“

„Da bom gonil mehove —“

Tišina je zavladala po sobi. Petrovo čelo se je zopet zjasnilo in med glasnim smehom je zavrnil Lovrička:

„Da boš mehove gonil —! Ha! Toda radi tega še ne boš organist! Hahaha!“

Lovriček je bil uničen, poražen. No, sedaj je bilo v kraju vse, sedaj se mu je podiralo vse...

Toda mati mu je začela prigovarjati, rekoč:

„Pameten bodi, Lovriček, in poslušaj. Poglej, pri Z-ovih je Alfonz. S tem se bosta učila. Tudi v šolo bosta hodila . . . In ko boš večji — tako je rekla gospa — se boš učil, kar boš sam hotel. Poslušaj —: tudi organist boš lahko. Pri Z-ovih imajo tudi klavir . . . Le pameten bodi Lovriček in z menoj pojdi — ne boš se kesal!“

O, to je bila druga govorica, Lovriček je poslušal in malone požiral materine besede. „Učila . . . z Alfonzom . . . klavir . . .“ Vse to se je glasilo tako lepo. In ko ga je naposled prašala mati še enkrat:

„Ali boš šel?“ — je odgovoril brez pomisleka:

„Bom!“

In solze na očeh so se mu posušile in poželed si je tja k Z-ovim, tja k Alfonzu . . .

Šele potem, ko je bilo treba vzeti slovo in zahvaliti stričeve — šele potem mu je prišlo na mar, da se je obrnil zopet na mater in prašal:

„Mati, ali je Alfonz velik?“

„Toliko kot ti —“ je odgovorila mati.

„Ali se bova na klavir tudi učila?“

„Tudi.“

VII.

Osem let pozneje je bilo — —

Jaz sem vstopil v orgljarsko šolo. Dobro se še spominjam tistega prvega dne, ko smo sedeli — bilo nas je kakih dvanajst — skupaj v šolski sobi. Gospod profesor je prišel in prašal najprej, če je morda kdo izmed nas že toliko izvežban, da bi mogel hoditi ob delavnikih zvečer orgljat v stolno cerkev. Mi smo se spogledali drug drugega in — molčali. Jaz bi bil imel veselje — tudi sposobnost se mi je zdelo, da sem imel — —: oglasil bi se bil, vendar sem čakal nekoliko, češ morda se oglasi kdo drugi . . . In res po sobi je zašumelo in nekaj glasov se je čulo:

„Lovro! Lovro!“

„Kdo —?“ je prašal profesor.

„Lovro Tekavec.“

In izmed vseh je vstal mladenič pri kakih šestnajstih letih, precej slaboten, malo bled v obraz, črnih las in živih oči — bil je Lovro: nekdanji Lovriček...

„Torej vi —?“

„Oprostite, jaz morda nisem sposoben —“

„Dajte; poskusiva!“

In profesor ga je peljal k harmoniju ter mu predložil not, Lovro pa — dasi se mu je videlo, da mu je neprijetno izkazovati se pred vsemi — je sedel za harmonij in po sobi so zadoneli glasovi čvrsti in polni... Mi smo poslušali in se čudili. — Dokončal je mojsterski.

Jaz ne vem — dasi se mi je v prvem trenutku hotela buditi nekaka zavist — sem bil vendar naposled ginjen in mehak. In ko sem videl, kako je šel nato Lovro ponižno, kot bi bil zadnji izmed vseh, v klop — tedaj mi je vstalo v srcu neko prijazno čuvstvo, nekaj, kar me je vleklo do Lovra že ta trenotek, dasi sem ga videl prvič. — —

Pozneje sem imel priliko, da sem se seznanil ž njim od поблиže. Postala sva prijatelja. —

In temu prijateljstvu se imam zahvaliti, da sem mogel očrtati zgornje kratke podatke v povest — —

Sedaj je Lovro — organist. Službuje v Dolini — v tržaški okolici, blizu rojstnega doma ob morski obali. Mater ima pri sebi in srečna sta oba. Pravita, da kar jima je vzel Bog po eni strani, to jima je povrnil po drugi. In res je tako!

Lahkomiselni Milan.

Lahkomiselni Milán

Šole, knjig ni ljubil —

Mesto v šolo popoldan —

V gozdič se je zgubil...

Oglasi se črn mu ptič

Tam v zelenem lesi:

„Znal ne bodeš nič, nič, nič,

Kam zašel si, kje si?“

Kaj bi tu maline bral?

Šola, šola, šola!

Striček bode ti že dal,

Ti potepna smola!

Šiba padala bo, eh!

Le oči si méncaj —

Videl boš, kako tvoj greh

Zaboli te, — hencaj...“